

HOOFDSTUK 26

DE TERMIJNEN VOOR VERBETERING EN AANVULLING, MEDE IN HET LICHT VAN HET NAI ARBITRAGEREGLEMENT, ALSMEDE AANBEVELINGEN TER VOORKOMING VAN KENNELIJKE FOUTEN EN NALATEN TE BESLISSEN

*I.P.M. van den Nieuwendijk*¹

26.1 Inleiding

Een arbitrage eindigt in beginsel met een finaal en een tussen partijen bindend arbitraal vonnis (vgl. art. 1059 Rv en art. 46 NAI Arbitragereglement (2015) (hierna ook: “NAI”)). Na ontvangst van het arbitraal vonnis, doen (advocaten van) partijen er echter goed aan – naast de mogelijkheden van eventuele rechtsmiddelen – het arbitraal vonnis tijdig en goed te bestuderen op ‘on-regelmatigheden’. Het komt in de praktijk regelmatig voor – zeker in de grotere arbitrageprocedures – dat in het arbitraal vonnis kennelijke fouten staan of dat het scheidsgericht heeft nagelaten te beslissen omtrent één of meer vorderingen of tegenvorderingen welke aan zijn oordeel waren onderworpen. Hiervoor zijn – reeds in de arbitragewet van 1986 – de middelen van verbetering en aanvulling van het arbitraal vonnis op de voet van art. 1060 Rv respectievelijk art. 1061 Rv in het leven geroepen.² Ook het NAI Arbitragereglement voorziet in verbetering en aanvulling (zie art. 47 en art. 48 NAI). Verbetering ziet erop dat partijen de uitspraak verkrijgen zoals het scheidsgericht had bedoeld door de verbetering van de kennelijke fout(en)³, terwijl

1 Mr. I.P.M. (Isabelle) van den Nieuwendijk is advocaat-counsel bij Houthoff Rotterdam.

2 Zie wet van 2 juli 1986, *Stb.* 1986/372.

3 Ik gebruik hier ‘kennelijke fout’ als overkoepelend begrip voor de fouten genoemd in art. 1060 leden 1 en 2 Rv. De wet spreekt van verbetering van een ‘kennelijke rekenfout, schrijffout of andere kennelijke fout die zich voor eenvoudig herstel leent’ (art. 1060 lid 1 Rv) en de verbetering van ‘de gegevens, genoemd in art. 1057, vierde lid, onder a tot en met d’ indien deze gegevens ontbreken (art. 1060 lid 2 Rv). Deze gegevens betreffen (a) de namen en woonplaatsen van de arbiter of arbiters, (b) de namen en woonplaatsen van de partijen, (c) de dagtekening van de uitspraak en (d) de plaats van de uitspraak. Vgl. art. 47 leden 1 en 2 NAI (jo. art. 44 lid 1 onder (a), (b), (h) en (i) NAI).

aanvulling⁴ ertoe strekt alsnog een uitspraak te verkrijgen over al hetgeen partijen hebben gevorderd, doch waarover het scheidsgerecht heeft nagelaten te beslissen.⁵

Verbetering en aanvulling zijn geen rechtsmiddelen. Verbetering en aanvulling zijn uitzonderingen op het beginsel dat een arbitraal vonnis slechts met een rechtsmiddel kan worden 'aangetast' en derhalve ook uitzonderingen op de finaliteit van het arbitraal vonnis. Samen met het rechtsmiddel van arbitraal hoger beroep (art. 1061a e.v. Rv) vormen verbetering en aanvulling ook de enige middelen waarmee bij een *scheidsgerecht* tegen het arbitraal vonnis kan worden 'opgekomen'.⁶ Door het verzoek tot verbetering en/of aanvulling wordt de opdracht van het scheidsgerecht verlengd, althans wordt geacht niet te zijn geëindigd (zie art. 1058 lid 3 Rv en art. 40 lid 2 NAI).⁷

In deze bijdrage zal alles over de termijnen met betrekking tot verbetering en aanvulling aan de orde komen, mede in het licht van het NAI Arbitragereglement. Allereerst zal worden ingegaan op de termijn waarbinnen een verzoek tot verbetering en/of aanvulling moet worden gedaan, waarbij ik alvast opmerk dat het NAI Arbitragereglement een afwijkende termijn kent (zie §26.2). Vervolgens komt de duur van de procedure tot verbetering en aanvulling aan de orde en of een termijn bestaat voor het scheidsgerecht om te beslissen op een verzoek tot

4 Zie over aanvulling in het algemeen mijn artikel 'Aanvulling van arbitrale vonnissen (art. 1061 Rv)', *TvA* 2002/1, p. 3-10 en over aanvulling van de motivering van het arbitraal vonnis mijn bijdrage 'Aanvulling van de motivering; het meerdere dus ook het mindere!', in: G.J. Meijer, P. Storm & L. Timmerman (red.), *Piet Sanders: Een honderdjarige vernieuwer*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2012, p. 233-242.

5 Zie over de scheidslijn tussen verbetering en aanvulling mijn annotatie onder HR 13 juli 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA5199, *JBPr* 2007/76, §3.

6 Arbitraal hoger beroep wordt echter bij een arbitraal appelcollege ingesteld, terwijl verbetering en aanvulling in beginsel bij *hetzelfde* scheidsgerecht moeten worden verzocht. Vernietiging en herroeping worden bij het gerechtshof ingesteld (art. 1064a lid 1 Rv resp. art. 1068 lid 2 Rv). En de terugverwijzing (*remission*) door het gerechtshof tijdens een vernietigingsprocedure komt weliswaar ook weer bij *hetzelfde* scheidsgerecht, maar dat is niet rechtstreeks (art. 1065a Rv).

7 Art. 1058 lid 3 Rv bepaalt: 'Onverminderd het bepaalde in de art. 1060, 1061, en 1065a eindigt de opdracht van het scheidsgerecht door verzending van het laatste eindvonnis aan partijen of in het geval bedoeld in het eerste lid onder b, door nederlegging ter griffie van de rechtbank van het laatste eindvonnis.' Art. 40 lid 2 NAI bepaalt: 'De opdracht aan het scheidsgerecht duurt voort totdat zijn laatste eindvonnis aan de partijen is verzonden, of in het geval bedoeld in art. 45(1) onder (b) door neerlegging ter griffie van de rechtbank van het laatste eindvonnis, onverminderd het bepaalde in de art. 47 tot en met 49.'

verbetering en/of aanvulling (zie §26.3). Voorts worden de mogelijkheden voor partijen besproken indien de termijn voor verbetering en aanvulling is verstreken (zie §26.4). Ook bespreek ik het gevolg van een verzoek tot verbetering en/of aanvulling voor de termijn van de vordering tot vernietiging van een arbitraal vonnis (zie §26.5). Ten slotte doe ik nog een viertal aanbevelingen voor het NAI Arbitragereglement, om zodoende de kennelijke fouten en het nalaten te beslissen op vorderingen terug te dringen en de kwaliteit en uniformiteit van arbitrale vonnissen nog meer te garanderen, te weten: (i) een checklist voor het arbitraal vonnis (ii) een checklist voor verbetering en aanvulling, (iii) een aanvullend depot bij een verzoek tot verbetering en/of aanvulling en (iv) een ‘scrutiny’-bepaling (zie §26.6). In §26.7 volgt het slotwoord.

26.2 Termijn voor verzoek tot verbetering en/of aanvulling

26.2.1 Algemeen

Vóór de inwerkingtreding van de huidige arbitragewet (2015),⁸ was de termijn voor een verzoek tot verbetering en/of aanvulling tot dertig dagen na de dag van nederlegging van het vonnis en konden partijen daarvan niet afwijken.⁹ Met de afschaffing van de verplichte nederlegging van het arbitraal vonnis,¹⁰ zijn in de huidige arbitragewet drie mogelijke termijnen opgenomen voor het verzoek tot verbetering en de ambtshalve verbetering¹¹ en vier mogelijke termijnen voor het verzoek tot aanvulling,¹² te weten:

8 Zie *Stb.* 2014/200 en 2014/254.

9 De bepalingen waren dus van dwingend recht en derhalve gold altijd de wettelijke termijn. Indien de plaats van arbitrage in Nederland was gelegen en partijen een (buitenlands) reglement van toepassing hadden verklaard waarin de termijn voor verbetering en aanvulling afweek van de Nederlandse arbitragewet, dan gold de wettelijke termijn en niet de tussen partijen overeengekomen termijn. Met de toevoeging ‘binnen een termijn als overeengekomen’ sluit de nieuwe arbitragewet (2015) beter aan bij buitenlandse arbitragewetten ter zake (zie bijvoorbeeld art. 33 lid 1 Uncitral Model Law, art. 1715 lid 1 Belgische arbitragewet, art. 1058 lid 2 Duitse arbitragewet en art. 57 lid 4 Engelse arbitragewet) en zal een overeengekomen arbitragereglement met een andere termijn dan de wettelijke termijn geen problemen meer opleveren.

10 Zie daarover G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet 2015*, MvT (2015) bij art. 1058 Rv, §1.56.3, p. 116-117.

11 In het vervolg zal ik niet meer specifiek de ambtshalve verbetering benoemen; wat heeft te gelden voor het verzoek tot verbetering geldt ook voor de ambtshalve verbetering.

12 In tegenstelling tot verbetering is aanvulling *niet* ambtshalve mogelijk.

1. binnen een tussen partijen overeengekomen termijn (art. 1060 leden 1, 2 en 4 Rv en art. 1061 lid 1 Rv¹³) (zie §26.2.2);
2. bij gebreke van een overeengekomen termijn, tot drie maanden na de dag van verzending van het vonnis (art. 1060 leden 1, 2 en 4 Rv en art. 1061 lid 1 Rv¹⁴) (zie §26.2.3);
3. bij gebreke van een overeengekomen termijn en indien partijen nederlegging zijn overeengekomen, drie maanden na de dag van nederlegging van het vonnis ter griffie van de rechtbank (art. 1058 lid 5 Rv) (zie §26.2.4).

De vierde termijn geldt alleen voor aanvulling indien partijen arbitraal hoger beroep zijn overeengekomen (art. 1061a e.v. Rv):

4. het in eerste aanleg gewezen arbitraal vonnis kan dan slechts in hoger beroep worden aangevuld overeenkomstig art. 1061 Rv. Het verzoek daartoe moet binnen de voor het hoger beroep geldende termijn worden gedaan (i.e. binnen een termijn als overeengekomen tussen partijen of tot drie maanden na de dag van verzending van het vonnis; zie art. 1061c Rv). De partijen kunnen bij overeenkomst van dit bepaalde in art. 1061h afwijken.

Ik zal achtereenvolgens de eerste drie genoemde termijnen bespreken, mede in het licht van het NAI Arbitragereglement (§26.2.2-26.2.4). De termijn voor aanvulling indien arbitraal hoger beroep is overeengekomen, blijft buiten beschouwing aangezien arbitraal hoger beroep eerder uitzondering dan regel is en bovendien het NAI Arbitragereglement ook niet voorziet in de mogelijkheid van arbitraal hoger beroep.¹⁵

13 Ingevolge art. 33 leden 1 en 3 Uncitral Model Law kunnen partijen, blijkens de bewoordingen '(...) unless another period of time has been agreed upon by the parties' (lid 1) en 'Unless otherwise agreed by the parties (...)' (lid 3), ook een andere termijn overeenkomen voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling. Echter voor de *ambtshalve* verbetering kunnen partijen geen andere termijn overeenkomen en geldt een termijn van '(...) within thirty days of the date of the award' (art. 33 lid 2 Uncitral Model Law).

14 Bij gebreke van een overeengekomen termijn geldt ingevolge art. 33 leden 1 en 3 Uncitral Model Law een termijn van 'within thirty days of receipt of the award' voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling.

15 Partijen zouden mogelijk wel apart arbitraal hoger beroep kunnen overeenkomen. Het is dan afhankelijk van het NAI of het het hoger beroep wil administreren. Als dat niet zo is, zullen partijen ad hoc arbitraal hoger beroep kunnen overeenkomen. Zie hierover G.J. Meijer, *Overeenkomst tot arbitrage* (Serie Burgerlijk Proces & Praktijk 13), Deventer: Kluwer 2011, §4.7.3.6, p. 911. Als het NAI het hoger beroep wil administreren, dan geldt voor aanvulling niet de termijn zoals opgenomen in art. 48 lid 1 NAI maar de termijn in art. 1061h Rv aangezien de aanvulling dan slechts in hoger beroep zal mogen worden verzocht.

26.2.2 *Uitgangspunt is overeengekomen termijn*

26.2.2.1 *Algemeen*

Het uitgangspunt vormt dat partijen voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling de mogelijkheid hebben zelf een termijn overeen te komen (art. 1060 leden 1, 2 en 4 Rv en art. 1061 lid 1 Rv).¹⁶ Dit zal veelal een termijn zijn zoals opgenomen in het door partijen van toepassing verklaarde arbitragereglement, zoals het NAI Arbitragereglement (zie §26.2.2.2), maar kan ook een nadere overeenkomst tussen partijen zijn. Ik merk hierbij op dat de nader overeengekomen termijn tussen partijen altijd voorrang heeft boven de door partijen overeengekomen termijn in een arbitragereglement, zelfs als het reglement geen nadere overeenkomst toelaat, mits het arbitrage-instituut daarmee instemt.¹⁷ Partijen kunnen dus afwijken van het overeengekomen toepasselijke arbitragereglement voor zover het geen dwingend recht betreft (vgl. art. 1036 lid 1 Rv). Indien beide partijen een verbetering en/of aanvulling van het arbitraal vonnis wensen, is het naar mijn mening in beginsel ook niet uitgesloten dat ook eerst na het wijzen van het arbitraal vonnis – maar vóór afloop van de wettelijke termijn – een andere termijn kan worden overeengekomen, nu partijen eenmaal bij overeenkomst van de termijn mogen afwijken.¹⁸ Voor de volledigheid merk ik nog op dat als partijen zelf een termijn voor verbetering en aanvulling zijn overeengekomen, deze termijn ook geldt voor de ambtshalve verbetering.¹⁹

16 Ofschoon niet aan te raden, zou dus ook te allen tijde kunnen worden overeengekomen (vgl. de regeling van verbetering en aanvulling van een rechterlijke uitspraak: art. 31 lid 1 Rv en art. 32 lid 1 Rv). Het scheidsgerecht is anders dan de overheidsrechter echter geen ‘vast gerecht’. De mogelijkheid bestaat dus dat het scheidsgerecht om verschillende redenen niet meer bijeen kan komen. In dergelijke gevallen zal een arbiter dan moeten worden vervangen (art. 1030 Rv; art. 18 NAI) of zal zelfs een geheel nieuw scheidsgerecht moeten worden samengesteld (art. 1027 Rv; art. 13 NAI).

17 Als het instituut overgaat tot administreren van de arbitrage, dan kan dat mijns inziens worden gezien als een impliciete instemming.

18 Afgevraagd kan overigens worden of in dit geval de nadere overeenkomst van de termijn niet ook toestemming van het scheidsgerecht behoeft. De opdracht van het scheidsgerecht was immers – strikt genomen – al beëindigd (vgl. art. 1058 lid 3 Rv).

19 Anders art. 33 lid 2 Uncitral Model Law, waar partijen voor de *ambtshalve* verbetering geen andere termijn kunnen overeenkomen (zie ook voetnoot 13). Er geldt een termijn van ‘(...) within thirty days of the date of the award’ voor de ambtshalve verbetering.

26.2.2.2 Art. 47 en 48 NAI Arbitragereglement; afwijkend van de wettelijke termijn

Art. 47 leden 1, 2 en 4 NAI (verbetering) en art. 48 lid 1 NAI (aanvulling) gaan voor de termijn voor een verzoek tot verbetering en/of aanvulling uit van 'tot twee maanden na de dagtekening van het vonnis'. Als het vonnis bijvoorbeeld is gedagtekend op 7 maart 2019 dan is de uiterste dag voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling dus 7 mei 2019. Op twee punten verschilt deze termijn van de wettelijke termijn (zie ook §26.2.3). Ten eerste is de termijn korter: *twee maanden* in plaats van *drie maanden* (nog afgezien van de 'verlenging' van vier weken die zit in de wettelijke termijn wegens het niet weerlegbare wettelijke vermoeden voor het tijdstip van verzending in art. 1058 lid 2 Rv, te weten vier weken na dagtekening). Ten tweede vangt de termijn aan met de *dagtekening*²⁰ van het vonnis in plaats van met de *verzending* van het vonnis.²¹ In de praktijk zal deze termijn van twee maanden voldoende moeten zijn, zeker nu het arbitraal vonnis veelal ook per e-mail (vgl. art. 1072b lid 1 Rv; art. 3 lid 6 NAI) op de dag van dagtekening al aan partijen zal worden verzonden, of in ieder geval 'zo spoedig mogelijk' (zie art. 45 lid 1 NAI).²² Deze termijn van twee maanden is ook overigens al langer dan de termijnen voor verbetering en aanvulling zoals geregeld in de meeste andere arbitragereglementen.²³ Niettemin zou ik toch willen voorstellen ook in het NAI Arbitragereglement de wettelijke termijn van tot drie maanden na de dag van verzending op te nemen (zie §26.2.3), zodat partijen niet per abuis deze kortere termijn in het NAI Arbitragereglement over het hoofd zien en

20 Zie voor het vereiste van dagtekening art. 1057 lid 4 (c) Rv en art. 44 lid 1 (i) NAI.

21 Ten overvloede merk ik nog op dat deze aanvangstermijn valt onder de tenzij-regel van – en dus een uitzondering vormt op – art. 4 lid 1 NAI, welk artikel het volgende bepaalt: 'Voor de toepassing van dit Reglement vangt een termijn aan op de dag van verzending van een verzoek of mededeling en indien de verzending niet op de in art. 3 voorziene elektronische wijze plaatsvindt op de dag van ontvangst van een verzoek of mededeling, *tenzij* in dit Reglement of door het scheidsgerecht uitdrukkelijk anders is bepaald.' Cursivering toegevoegd.

22 Met de verzending van het origineel van het vonnis (of een afschrift hiervan) in art. 1058 lid 1 (a) Rv en art. 45 lid 1 (a) NAI, zal worden bedoeld de verzending van een hard copy van het vonnis per post, maar in de praktijk zal het vonnis ook per e-mail worden verzonden (art. 3 lid 6 NAI). Zie ook art. 1072b lid 3 Rv over het vonnis in elektronische vorm opgemaakt.

23 Vgl. bijvoorbeeld art. 38 en art. 39 Uncitral Arbitration Rules (2013): 'Within thirty days after the receipt of the award (...)', art. 36(2) ICC Arbitration Rules (2017) (welk reglement overigens geen aanvulling kent): '(...) within thirty days of the receipt of the award (...)' en art. 27 LCIA Arbitration Rules (2014): 'Within 28 days of receipt of any award (...)'.

dan te laat een verzoek tot verbetering en/of aanvulling indienen, zoals in de praktijk toch wel eens voorkomt.

Als hiervoor gezegd (zie §26.2.2.1), kunnen partijen bij nadere overeenkomst wel afwijken van de termijn in het NAI Arbitragereglement, mits het NAI hiermee kan instemmen. Zo zou men dus ook nu al in een NAI-arbitrage de wettelijke termijn van tot drie maanden na de dag van verzending van het arbitraal vonnis kunnen overeenkomen (zie §26.2.3).

26.2.3 Geen overeengekomen termijn: tot drie maanden na de dag van verzending

Bij gebreke van een overeengekomen termijn geldt als termijn voor een verzoek tot verbetering en/of aanvulling tot drie maanden na de dag van verzending van het arbitraal vonnis (art. 1060 leden 1, 2 en 4 Rv en art. 1061 lid 1 Rv).²⁴ Ingevolge art. 1058 lid 1, aanhef en onder (a) Rv, draagt het scheidsgerecht er zorg voor dat het ten spoedigste het origineel van het vonnis, of een afschrift hiervan gewaarmerkt door een arbiter of de door partijen aangewezen derde, aan de partijen wordt verzonden. Het vonnis wordt geacht te zijn verzonden indien vier weken na de dagtekening van het vonnis zijn verstreken (art. 1058 lid 2 Rv).²⁵ Zodra het vonnis door partijen is ontvangen, kan het verzoek tot verbetering en/of aanvulling worden gedaan. Als het arbitraal vonnis bijvoorbeeld is gedagtekend op 7 maart 2019 en diezelfde dag wordt verzonden, dan zal de uiterste datum voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling 4 juli 2019 zijn (7 maart 2019 + vier weken = 4 april 2019 + drie maanden = 4 juli 2019).

Bij een overeengekomen NAI-arbitrage zal men in beginsel niet toekomen aan deze wettelijke driemaandentermijn, tenzij partijen een en ander bij nadere overeenkomst zijn overeengekomen (zie §26.2.2.1 en §26.2.2.2).

24 Met de inwerkingtreding van de nieuwe arbitragewet (2015) is behalve dat als uitgangspunt een termijn als overeengekomen tussen partijen geldt, bij gebreke daarvan, de termijn voor verbetering en aanvulling verlengd van dertig dagen naar drie maanden. Deze termijnverlenging is opgenomen in verband met de harmonisering van termijnen voor de gewone rechter. Vergelijk bijvoorbeeld de termijn voor hoger beroep (art. 339 lid 1 Rv) en cassatie (art. 402 lid 1 Rv), die ook drie maanden is.

25 Mij dunkt dat – gezien ook de woordkeuze van ‘wordt geacht’ – dit een onweerlegbaar wettelijk vermoeden is. Zie over onweerlegbare wettelijke vermoedens Pitlo/Rutgers & Krans 2014, *Bewijs*, nr. 41 en Asser Procesrecht/Asser 3 2017/299. Vgl. ook reeds mijn artikel ‘De nieuwe arbitragewet bezien vanuit het perspectief van de gewone rechter’, *TCR* 2014/4, p. 109, voetnoot 69. Zie ook G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1058 Rv, aant. 1c (online, bijgewerkt 1 januari 2018).

26.2.4 Geen overeengekomen termijn maar wel nederlegging: drie maanden na de dag van nederlegging

Ofschoon de nederlegging van het arbitraal vonnis niet meer standaard is onder de nieuwe arbitragewet, kunnen partijen nog wel steeds nederlegging overeenkomen (art. 1058 lid 1 (b) Rv). Slechts bij gebreke van een overeengekomen termijn, geldt in dergelijke gevallen als aanvangstermijn voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling de nederlegging, zo vloeit voort uit art. 1058 lid 5 Rv: 'Tenzij de partijen andere termijnen als bedoeld in de art. 1060, 1061, 1061c zijn overeengekomen, geldt een termijn van drie maanden na de dag van nederlegging van het vonnis ter griffie van de rechtbank, indien partijen nederlegging zijn overeengekomen.' Is bijvoorbeeld een op 7 maart 2019 gedagtekend vonnis direct op diezelfde dag gedeponneerd, dan zal de laatste dag voor een verzoek tot verbetering en/of aanvulling zijn 7 juni 2019. De nederlegging van het vonnis vormt overigens geen voorwaarde voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling. Partijen kunnen vanaf het moment van ontvangst van het arbitraal vonnis – dus ook reeds vóór de nederlegging als die later geschiedt – tot drie maanden na de dag van nederlegging een verzoek tot verbetering en/of aanvulling indienen.²⁶

Als partijen NAI-arbitrage zijn overeengekomen én nederlegging (vgl. art. 45 lid 1 (b) NAI) – zo volgt uit het voorgaande – zal dus gewoon de overeengekomen termijn zoals in het NAI Arbitragereglement gelden. Dit alles weer tenzij partijen bij nadere overeenkomst alsnog de termijnen willen laten aanvangen met de nederlegging, en het NAI daarmee instemt (zie §26.2.2.1 en §26.2.2.2).

26.3 Duur van de procedure en beslistermijn?

Gemiddeld genomen hoeft een procedure tot verbetering en/of aanvulling niet lang te duren. Na een verzoek tot verbetering en/of aanvulling²⁷ of een voorgenomen ambtshalve verbetering, zal het scheidsgerecht partijen wel eerst in de gelegenheid moeten stellen zich daarover uit laten

26 Vgl. G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet 2015*, MvA (1986) bij art. 1060 Rv, §III.42.5, p. 748.

27 Het verzoek tot verbetering en/of aanvulling moet bij het NAI bij de administrateur worden ingediend, die 'zo spoedig mogelijk' een afschrift van het verzoek aan het scheidsgerecht en de wederpartij zendt (zie art. 47 lid 3 NAI en art. 48 lid 2 NAI).

(art. 1060 lid 5 Rv en art. 1061 lid 3 Rv en art. 47 lid 5 NAI en art. 48 lid 3 NAI). Een termijn daarvoor is niet wettelijk voorgeschreven en ook het NAI Arbitragereglement kent daarvoor geen termijn.²⁸ Een scheidsrecht zal zelf naar bevind van zaken – mede afhankelijk van de grootte van het verzoek (i.e. verbetering van één of meerdere kennelijke fouten en/of aanvulling van één of meer (tegen)vorderingen) – een geschikte termijn daarvoor vaststellen (overeenkomstig art. 1036 Rv en in geval van NAI-arbitrage overeenkomstig art. 21 lid 1 NAI: ‘(...) bepaalt het scheidsrecht (...) de termijnen waarbinnen het geding gevoerd zal worden (...)’²⁹). In de praktijk kan mogelijk het verzoek tot verbetering en/of aanvulling voor de wederpartij op haar beurt aanleiding zijn tot een verzoek tot verbetering en/of aanvulling. Dit verzoek zal dan in beginsel wel binnen de (overeengekomen) termijn moeten worden gedaan, en zal niet pas als reactie – in het kader van voornoemd hoor en wederhoor – op het eerste verzoek mogen worden gedaan als de gewone termijn al is verlopen (zie ook §26.4).

Een termijn waarbinnen het scheidsrecht vervolgens zou moeten beslissen over het verzoek tot verbetering en/of aanvulling ontbreekt eveneens in de wet en in het NAI Arbitragereglement. Ook bij een ambtshalve verbetering van het scheidsrecht staat de termijn van beslissen niet direct vast. Ofschoon de wet voor een ambtshalve verbetering bepaalt dat het scheidsrecht ‘binnen een termijn als overeengekomen tussen de partijen of tot drie maanden na de dag van verzending van het vonnis’ tot verbetering kan ‘overgaan’ (art. 1060 lid 4 Rv; vgl. ook art. 47 lid 4 NAI), moet dit mijns inziens zo worden uitgelegd dat het scheidsrecht slechts binnen de overeengekomen termijn (of bij gebreke daarvan tot drie maanden na de dag van verzending van het vonnis) partijen op de hoogte stelt van een voorgenomen verbetering³⁰ en partijen tegelijkertijd een

28 Anders bijvoorbeeld de ICC Arbitration Rules (2017) waar in art. 36 lid 2 is bepaald: ‘(...) After transmittal of the application to the arbitral tribunal, the latter shall grant the other party a short time limit, normally not exceeding 30 days, from the receipt of the application by that party, to submit any comments thereon. (...)’.

29 Zie over de verhouding art. 21 lid 1 NAI en art. 1036 Rv, G.J. Meijer en H.J. van der Baan, ‘NAI Arbitragereglement 2015’, *TvA* 2015/37, §1.

30 Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Uncitral Model Law waar in art. 33 lid 1 *in fine* uitdrukkelijk is vastgelegd, dat ‘If the arbitral tribunal considers the request to be justified, it shall *make the correction* (...) *within thirty days* of receipt of the request’ (cursivering toegevoegd). Hetzelfde geldt voor de ambtshalve verbetering van art. 33 lid 2 Uncitral Model Law. En voor aanvulling bepaalt art. 33 lid 3 Uncitral Model Law: ‘(...) If the arbitral tribunal considers the request to be justified, it shall *make the additional award within sixty days*.’ Op grond van art. 33 lid 4 Uncitral Model Law kan het scheidsrecht wel, indien noodzakelijk, de termijn verlengen →

termijn meegeeft waarbinnen op de voorgenomen verbetering kan worden gereageerd.³¹ De bepaling van het tijdstip waarop het scheidsgerecht een beslissing geeft op het verzoek tot verbetering en/of aanvulling en de ambtshalve verbetering, is zodoende aan het scheidsgerecht voorbehouden. Dit strookt met art. 1048 Rv waarin is bepaald dat de bepaling van het tijdstip waarop het vonnis zal worden gewezen, is voorbehouden aan het scheidsgerecht. Vergelijk in dit verband ook art. 40 lid 1 NAI waarin is bepaald dat het scheidsgerecht in alle gevallen met bekwame spoed beslist. Partijen kunnen wel in geval van onaanvaardbare traagheid de opdracht van het scheidsgerecht beëindigen (art. 1029 lid 5 Rv en art. 17 lid 5 NAI).

Voorts merk ik nog op dat – in tegenstelling tot bij een verzoek tot verbetering – een toewijzing op een verzoek tot aanvulling nog niets zegt over de af- of toewijzing over het gevorderde waarover in eerste instantie was nagelaten te beslissen. Na toewijzing van een verzoek tot aanvulling zal daarom nog een ‘procedure’ volgen over het gevorderde waarover nagelaten is te beslissen, hetgeen uiteindelijk zal resulteren in een toe- of afwijzing van die vordering in een aanvullend vonnis (art. 1061 lid 4 Rv en art. 48 lid 4 NAI).³² De wet bepaalt over deze procedure tot aanvulling niets (behalve dat het resulteert in een aanvullend vonnis). Voor zover partijen daarover niets zelf zijn overeengekomen, zal het scheidsgerecht aan deze procedure zelf invulling geven overeenkomstig art. 1036 Rv of, in

waarbinnen het de verbetering of aanvulling zal maken. Dit geldt echter niet voor de ambtshalve verbetering van art. 33 lid 2 Uncitral Model Law. Zie ook de Uncitral Arbitration Rules (2013) waar de verbetering binnen 45 dagen na ontvangst van het verzoek moet geschieden (art. 38 lid 1) en de ambtshalve verbetering zelfs binnen 30 dagen (art. 38 lid 1) en de aanvulling moet binnen 60 dagen na het verzoek daartoe zijn gedaan, met mogelijkheid tot verlenging van deze laatste termijn (art. 39 lid 2). Zie tevens art. 36 van de ICC Arbitration Rules (2017) waar de ambtshalve verbetering binnen 30 dagen na datum van het vonnis moet geschieden (lid 1), en de verbetering op verzoek binnen 30 dagen na het verstrijken van de tijdslimiet die de partijen hebben gekregen om te reageren op het verzoek of binnen een andere periode door het scheidsgerecht te beslissen (lid 2).

31 Terzijde merk ik op dat nu de termijn met de inwerkingtreding van de nieuwe arbitragewet (2015) is verlengd tot drie maanden (in plaats van dertig dagen), het horen van partijen over de voorgenomen verbetering en de verbetering zelf wel heel goed mogelijk zou moeten zijn binnen drie maanden.

32 Vgl. mijn artikel ‘Aanvulling van arbitrale vonnissen’ in *TvA 2002/1*, p. 7, §6.3.3 en mijn bijdrage ‘Aanvulling van de motivering; het meerdere dus ook het mindere!’ in: G.J. Meijer, P. Storm & L. Timmerman (red.), *Piet Sanders: Een honderdjarige vernieuwer*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2012, p. 234, §2. Zie ook G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1061 Rv, aant. 3b (online, bijgewerkt 1 januari 2018).

geval van NAI-arbitrage, overeenkomstig art. 21 lid 1 NAI. Afhankelijk van wanneer tijdens de procedure de (tegen)vordering uit het oog is verloren, zal deze procedure tot aanvulling korter of langer kunnen duren.

Indien – na een toewijzing op het verzoek tot verbetering en/of aanvulling – een verbeterd vonnis³³ of een aanvullend vonnis volgt, dan zal het scheidsgerecht (en in geval van NAI-arbitrage: de administrateur) in ieder geval dit vonnis ‘ten spoedigste’ aan partijen verzenden (art. 1060 lid 6 Rv en art. 1061 lid 4 Rv jo. art. 1058 lid 1 Rv; vgl. art. 47 lid 7 NAI en art. 48 lid 4 NAI jo. art. 45 lid 1 NAI: ‘zo spoedig mogelijk’). De afwijzing van een verzoek tot verbetering en/of aanvulling wordt schriftelijk door het scheidsgerecht (en in geval van NAI-arbitrage: door tussenkomst van de administrateur) aan partijen medegedeeld (art. 1060 lid 7 Rv en art. 1061 lid 5 Rv; vgl. art. 47 lid 8 NAI en art. 48 lid 5 NAI). Bij deze afwijzing staat niet in de wet dat dit ‘ten spoedigste’ moet gebeuren, maar dat zal in de praktijk wel (moeten) gebeuren.

De ‘verlengde’ opdracht van het scheidsgerecht eindigt (i) met de verzending van het verbeterde of aanvullende vonnis of (ii) met de verzending van de mededeling der afwijzing op het verzoek tot zo’n vonnis. En indien nederlegging is overeengekomen, (i) met de nederlegging van het verbeterde of aanvullende vonnis of (ii) met de nederlegging van de afwijzing op het verzoek tot zo’n vonnis (art. 1058 lid 3 Rv en art. 40 lid 2 NAI).³⁴

26.4 Termijn verstreken; wat nu?

26.4.1 Algemeen

Vraag is wat voor mogelijkheden nog bestaan indien partijen de termijn voor verbetering en aanvulling ongebruikt hebben laten verstrijken of de fout pas ontdekken na het verstrijken van de termijn, bijvoorbeeld bij de tenuitvoerlegging. Bij termijnoverschrijding zal voor het verzoek tot verbetering en/of

33 De verbetering kan ingevolge art. 1060 lid 6 Rv op het origineel en de afschriften van het vonnis worden aangebracht en ondertekend, dan wel in een apart door het scheidsgerecht ondertekend stuk worden vermeld, welk stuk geacht wordt deel uit te maken van het vonnis. Bij NAI-arbitrage zal de verbetering overigens altijd plaatsvinden op een apart ondertekend stuk, welk stuk geacht wordt deel uit te maken van het vonnis (art. 47 lid 6 NAI).

34 Dit zal slechts anders zijn in geval van verbetering en/of aanvulling van een tussenvonnis of gedeeltelijk eindvonnis voordat het laatste eindvonnis is gewezen.

aanvulling in beginsel niet-ontvankelijkverklaring volgen.³⁵ De termijn voor een verzoek tot verbetering en/of aanvulling is echter niet van dwingend recht aangezien partijen anders kunnen overeenkomen. Verdedigd zou daarom kunnen worden dat het scheidsgerecht een te laat verzoek niet ambtshalve niet-ontvankelijk zal verklaren als het verzoek niet binnen de termijn is gedaan, maar alleen indien de wederpartij een beroep doet op de overschrijding van de termijn.³⁶ Ik kan mij ook voorstellen dat het scheidsgerecht bij een iets te laat verzoek sowieso eerst beide partijen hoort in plaats van het verzoek direct niet-ontvankelijk te verklaren. Mogelijk is immers dat beide partijen een verbetering en/of aanvulling wensen, al dan niet van dezelfde fouten respectievelijk vorderingen. Het scheidsgerecht zelf zal echter ook moeten instemmen met behandeling van het te late verzoek – zeker bij een langere termijnoverschrijding – want de opdracht van het scheidsgerecht is met het verlopen van de termijn strikt genomen reeds beëindigd (art. 1058 lid 3 Rv). De mogelijkheid bestaat zelfs dat het scheidsgerecht om verschillende redenen niet meer bijeen kan komen. In dergelijke gevallen zal een arbiter kunnen worden vervangen (art. 1030 Rv; art. 18 NAI) of zal – zo nodig – zelfs een nieuw scheidsgerecht moeten worden samengesteld (art. 1027 Rv; art. 13 NAI). Dit verdient uiteraard niet de voorkeur. Volgt toch een niet-ontvankelijkverklaring, dan zal wat betreft de overgebleven mogelijkheden na het verstrijken van de termijn onderscheid moeten worden gemaakt tussen verbetering (zie §26.4.2) en aanvulling (zie §26.4.3).

26.4.2 Termijn verstreken voor verzoek tot verbetering

Voor wat betreft het verstrijken van de termijn voor verbetering van een kennelijke fout geldt het volgende. Voor de hand ligt het arbitraal vonnis te lezen zoals het door het scheidsgerecht is bedoeld.³⁷ Dit zal uiteraard

35 Zie voor een voorbeeld – onder de oude arbitragewet (1986) – waar een verzoek tot verbetering werd afgewezen wegens overschrijding van de termijn: NAI 29 september 2003, *TvA* 2006/3. Bovendien was voor ambtshalve verbetering (binnen de termijn) ook geen plaats aangezien eiser in zijn vordering zelf de fout, te weten een onjuiste euroconversie, had gemaakt.

36 Vgl. voor een overeenkomstige redenering t.a.v. arbitraal hoger beroep G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1061c Rv (online, bijgewerkt 1 januari 2018), met verwijzing naar W.D.H. Asser en G.J. Meijer in hun annotatie bij Rb. Amsterdam 25 september 1996, *TvA* 1998/2, p. 68-69.

37 Vgl. ook H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2018, art. 1060 Rv, aant. 3 ("Snijders 2018"), die het vonnis wil lezen met inbegrip of met correctie van de kennelijke misslag. Zo ook Stein/Rueb, *Compendium Burgerlijk procesrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2018, §14.1.15, p. 261-262 (en P.A. Stein, *De nieuwe arbitragewet*, Deventer: Kluwer 1986, p. 20), die het vonnis willen lezen overeenkomstig de bedoeling van het scheidsgerecht, mits deze bedoeling kenbaar is voor derden.

slechts mogelijk zijn indien sprake is van een *kennelijke* fout. Indien één van de partijen niet wil meewerken aan de lezing van het vonnis zoals het door het scheidsgerecht is bedoeld, dan zou het executiegeschil³⁸ bij de voorzieningenrechter op de voet van art. 438 lid 2 Rv uitkomst kunnen bieden.³⁹ Zuiver declaratieve en constitutieve uitspraken lenen zich echter niet voor tenuitvoerlegging, als gevolg waarvan deze vonnissen zich niet lenen voor een executiegeschil. Het enige andere alternatief is de vernietiging van het arbitraal vonnis.⁴⁰ Aangezien voor verbetering en vernietiging geen samenloopregel geldt zoals die wel is bepaald in art. 1065 lid 6 Rv voor aanvulling en vernietiging (zie §26.5),⁴¹ kan hieruit *a contrario*

38 Aldus ook G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1060 Rv, aant. 3b (online, bijgewerkt 1 januari 2018); P. Sanders, *Het Nederlandse arbitragerecht*, Deventer: Kluwer 2001, V-K onder Inleiding (a), p. 158; Snijders 2018, art. 1060 Rv, aant. 3. Zie voor voorbeelden van een executiegeschil met betrekking tot een arbitraal vonnis: HR 3 januari 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2240 (*PBS/Diepgroond*), NJ 1998/127, m.nt. H.J. Snijders, *TvA* 1998/3, p. 125, m.nt. Asser; Pres. Rb. Amsterdam 3 juli 1997, ECLI:NL:RBAMS:1997:AH7225, KG 1997/225; Pres. Rb. 's-Gravenhage 10 april 1997, ECLI:NL:RBSGR:1997:AH7163, KG 1997/159, *TvA* 1998/2, p. 75-76, m.nt. Van den Berg. In een executiegeschil is echter geen plaats voor een herbeoordeling van het geschil in de arbitrage, zie HR 23 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ5441 (*De Bruin/AM Wonen*), NJ 2007/177. Vgl. in dit verband echter ook – weliswaar in een vernietigingsprocedure – De Vries Lentsch-Kostense in haar conclusie voor HR 12 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA0259 (*Eiser/Slotervaartziekenhuis*), *RvdW* 2013/884, ECLI:NL:PHR:2013:CA0259, §14: 'Daarbij komt dat, indien tussen partijen geen overeenstemming bestaat over de uitleg van het arbitrale vonnis en de uitleg daarmee een punt van geschil vormt (...), het hof te dier zake zelfstandig een oordeel dient te geven, waarbij het niet aan de standpunten van partijen is gebonden' (met verwijzing naar *PBS/Diepgroond*). Idem B.J. Drijber in zijn conclusie voor HR 23 november 2018, ECLI:NL:HR:2018:2162 (*Tiffany/Swatch*), *RvdW* 2018/1302, ECLI:NL:PHR:2018:1060, §53-54.

39 Ik ga er hierbij vanuit dat al een verlof tot tenuitvoerlegging is verkregen. Een tenuitvoerleggingsprocedure van een Nederlands arbitraal vonnis is in beginsel ook *ex parte*, dus zonder dat de wederpartij wordt opgeroepen. Indien de wederpartij wel wordt opgeroepen, zou hij mogelijk – indien hij daarbij belang heeft – afwijzing van het verlof tot tenuitvoerlegging kunnen bepleiten, indien de kennelijke fout onder één van de vernietigingsgronden valt onder te brengen (art. 1063 lid 1 Rv), als de termijn daarvoor nog niet is verstreken (zie art. 1063 lid 2 Rv). Een tenuitvoerleggingsprocedure van een buitenlands arbitraal vonnis is wel *inter partes* (art. 1075 Rv en art. 1076 Rv). Hierbij speelt de vraag of een kennelijke fout onder één van de weigeringsgronden zou kunnen vallen, maar e.e.a. valt buiten het bestek van deze bijdrage.

40 In het uitzonderlijke geval dat partijen arbitraal hoger beroep zijn overeengekomen (art. 1061b Rv) en de termijn daarvoor nog niet is verstreken, behoort ook het arbitraal hoger beroep tot de mogelijkheden.

41 Overigens is met de inwerkingtreding van de nieuwe arbitragewet wel ook – zoals voor na een verzoek tot aanvulling al gold – een andere aanvangstermijn voor de vordering tot vernietiging in de wet opgenomen voor na een verzoek tot verbetering (art. 1065 lid 7 Rv) (zie hierover §26.5).

worden afgeleid dat voor de verbetering van de kennelijke fout ook de vernietiging mogelijk is,⁴² mits de termijn ook daarvoor nog niet is verstreken (hetgeen bij NAI-arbitrage heel wel mogelijk is nu de termijn voor een verzoek tot verbetering en/of aanvulling daar korter is dan de wettelijke termijn en de vernietigingstermijn van drie maanden) en de fout valt onder te brengen onder één van de vernietigingsgronden zoals opgenomen in art. 1065 lid 1 (a-e) Rv.⁴³ Gedacht kan worden aan het voorbeeld waarbij het scheidsgerecht zich niet aan zijn opdracht heeft gehouden (art. 1065 lid 1 (c) Rv) als het als gevolg van de kennelijke fout iets anders of meer heeft toegewezen dan gevorderd.⁴⁴ Of aan het voorbeeld waarbij sprake is van schending van de motiveringsplicht (art. 1065 lid 1 (d) Rv) als gevolg van een kennelijke fout.⁴⁵

42 Vgl. ook Snijders 2018, art. 1060 Rv, aant. 6. Voorts overwoog de Hoge Raad in zijn uitspraak van 23 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK8097 (*Areb/Ameg*), NJ 2011/475, m.nt. H.J. Snijders, dat art. 1060 Rv geen herstel mogelijk maakt van een beslissing waarmee het scheidsgerecht buiten de grenzen van zijn opdracht is getreden. Het nalaten van het opnemen van een beroep op dit laatste in een verzoek aan het scheidsgerecht een kennelijke rekenfout of schrijffout in het vonnis te herstellen op de voet van art. 1060 lid 1 Rv, kan daarom niet worden aangemerkt als deelnemen aan het geding zonder een beroep te doen als bedoeld in lid 4 van art. 1065 Rv. Een partij kan dus niet het recht verwerken daaropvolgend een vordering tot vernietiging in te stellen.

43 Ofschoon de Hoge Raad in zijn uitspraak van 23 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK8097 (*Areb/Ameg*), NJ 2011/475, overwoog dat art. 1060 Rv geen herstel mogelijk maakt van een beslissing waarmee het scheidsgerecht buiten de grenzen van zijn opdracht is getreden, is hiermee naar mijn mening niet bedoeld het geval dat het scheidsgerecht buiten de opdracht is getreden als gevolg van een kennelijke fout (dat was in die uitspraak ook niet aan de orde). Zie ook H.J. Snijders in zijn annotatie onder voornoemde uitspraak in NJ 2011/475, §5.

44 Neem het voorbeeld waarbij het scheidsgerecht per ongeluk een nul teveel opneemt in de veroordeling in het dictum, terwijl uit de overwegingen valt af te leiden wat het juiste bedrag had moeten zijn. Vgl. H.J. Snijders in zijn noot onder HR 23 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK8097 (*Areb/Ameg*), NJ 2011/475: "(...) het geval de schending van de opdracht nu juist bestaat uit een kennelijke reken- of schrijffout, zoals in het geval 10 x zo veel wordt toegewezen – een nulletje teveel – als gevorderd en eerder in het arbitrale vonnis gemotiveerd wordt."

45 Zie bijvoorbeeld: Rb. Amsterdam 9 april 2014, ECLI:RBAMS:2014:2290, waar het arbitraal vonnis partieel wordt vernietigd omdat het scheidsgerecht zonder motivering twee keer een correctie toepaste voor dezelfde intra-groep verkoop van goederen; Rb. Utrecht 28 december 2011, ECLI:RBUTR:2011:BV2887 waar het arbitraal vonnis eveneens partieel wordt vernietigd omdat de arbiter in het kader van een uittreedovereenkomst verschillende berekeningsfouten heeft gemaakt vanwege een verkeerd uitgangspunt, en een dubbeltelling heeft gedaan, een en ander zonder motivering van deze beslissingen.

26.4.3 Termijn verstreken voor verzoek tot aanvulling

Voor wat betreft het verstrijken van de termijn voor aanvulling geldt het volgende. Hebben partijen de aanvullingstermijn ongebruikt laten verstrijken, dan is de optie het vonnis te lezen zoals het scheidsgerecht had bedoeld, uitgesloten. Het scheidsgerecht heeft immers nagelaten te beslissen op een vordering en dat is geen kennelijke fout, tenzij uit de overwegingen van het arbitraal vonnis valt af te leiden wat de beslissing in het dictum had moeten zijn. In dat geval had echter verbetering in plaats van aanvulling moeten worden verzocht. Het recht op vernietiging hebben partijen ook verwerkt, gezien de samenloopregel in art. 1065 lid 6 Rv jo. art. 1065 lid 1 (c) Rv (zie hierover ook §26.5). Art. 1065 lid 6 Rv bepaalt dat indien en voorzover het scheidsgerecht heeft nagelaten uitspraak te doen omtrent één of vorderingen of tegenvorderingen welke aan zijn oordeel waren onderworpen, een vordering tot vernietiging op de voet van art. 1065 lid 1 (c) Rv (schending van de opdracht van het scheidsgerecht) slechts kan worden ingesteld indien een aanvullend vonnis is gewezen, dan wel een verzoek tot aanvulling geheel of ten dele is afgewezen. Zodoende is ook de vordering tot vernietiging op de grond dat het scheidsgerecht heeft nagelaten te beslissen, hetgeen een schending van de opdracht vormt (art. 1065 lid 1 (c) Rv), uitgesloten.⁴⁶ Wel hebben partijen in beginsel de mogelijkheid een geheel nieuwe arbitrale procedure te initiëren met als inzet de vordering(en) waarover geen uitspraak is gedaan.⁴⁷ Het gezag van gewijsde zal hieraan in beginsel niet in de weg staan (vgl. art. 1059 Rv). Hiertoe zal een nieuw scheidsgerecht moeten worden benoemd (al dan niet bestaande uit dezelfde arbiters), aangezien de opdracht van het vorige scheidsgerecht met het verstrijken van de termijnen was beëindigd (vgl. art. 1058 lid 3 Rv en art. 40 lid 2 NAI). En tot slot kan onder bijzondere omstandigheden

⁴⁶ In het uitzonderlijke geval dat partijen hoger beroep zijn overeengekomen, dan zal de aanvulling slechts in hoger beroep kunnen worden verzocht (art. 1061h Rv; voorheen art. 1061 lid 6 (oud) Rv). De termijn voor aanvulling is in dat geval ook de hoger beroepstermijn: binnen een termijn als overeengekomen tussen de partijen of tot drie maanden na de dag van verzending van het vonnis (art. 1061c Rv).

⁴⁷ Vgl. mijn artikel 'Aanvulling van arbitrale vonnissen' in *TvA* 2002/1, p. 3 e.v., §5 en §7.2 en Snijders 2018, art. 1061 Rv, aant. 6. Ook bij 'Afwijzing van hetgeen anders of meer is gevorderd' (of soortgelijke uitdrukkingen) kan aanvulling mogelijk zijn, als de afwijzing geen betrekking heeft op de vordering waarover nagelaten was te beslissen. Zie hierover Hoge Raad 10 april 2004, ECLI:NL:HR:2009:BH2465 (*Teeuwe/Trijber*), *JBPr* 2009/25, en ook mijn annotatie daarbij.

misschien een executiegeschil bij de overheidsrechter nog uitkomst bieden.⁴⁸

26.5 Termijn voor vernietiging na verzoek tot verbetering en/of aanvulling

Art. 1065 lid 7 Rv regelt een afwijkende aanvangstermijn (dan bepaald in art. 1064a lid 2 Rv) voor de vordering tot vernietiging van een arbitraal vonnis als een verzoek tot verbetering en/of aanvulling op de voet van art. 1060 Rv en/of art. 1061 Rv is gedaan.⁴⁹ De vordering tot vernietiging dient dan te worden ingesteld binnen drie maanden na de dag van verzending van een verbeterd vonnis of aanvullend vonnis, dan wel binnen drie maanden na de schriftelijke mededeling van de afwijzing van het verzoek tot het wijzen van zo'n vonnis. En voor zover partijen nederlegging van het vonnis zijn overeengekomen, dient de vordering tot vernietiging te worden ingesteld binnen drie maanden na de nederlegging van een verbeterd of aanvullend vonnis, dan wel binnen drie maanden na de schriftelijke mededeling van de afwijzing van het verzoek tot het wijzen van zo'n vonnis. Deze andere aanvangstermijn voor vernietiging is het gevolg van de in art. 1065 lid 6 Rv opgenomen samenloopregel voor aanvulling en vernietiging. Deze samenloopregel houdt in dat de vordering tot vernietiging op de voet van art. 1065 lid 1 (c) Rv, te weten schending van de opdracht wegens het nalaten te beslissen op één of meer (tegen)vorderingen, slechts kan worden ingesteld indien een aanvullend vonnis is gewezen of een verzoek daartoe geheel of ten dele is afgewezen.

48 Zie HR 3 januari 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2240 (*PBS/Diepgrond*), NJ 1998/127, m.nt. H.J. Snijders, *TvA* 1998, p. 125 e.v., m.nt. W.D.H. Asser en het vervolg daarop: Rb. Amsterdam 3 juli 1997, ECLI:NL:RBAMS:1997:AH7225, KG 1997/225. De Hoge Raad oordeelde hier dat het hof een beslissing mocht geven op het terrein dat arbiters niet hadden betreden en naar redelijke verwachting ook niet meer zouden betreden. Vgl. mijn artikel in *TvA* 2002/1, p. 3 e.v., §5 en §7.2 en Snijders 2018, art. 1061 Rv, aant. 6. Zie ook voetnoot 38.

49 Nieuw aan dit zevende lid van art. 1065 Rv – naast de vanzelfsprekende aanpassing van de aanvangstermijn met de verzending – is dat ook de *verbetering* is opgenomen voor de verlenging van de aanvang van de vernietigingstermijn. Vgl. art. 34 lid 3 Uncitral Model Law: 'An application for setting aside may not be made after three months have elapsed from the date on which the party making that application had received the award or, if a request had been made under article 33 [verbetering, interpretatie of aanvulling], from the date on which that request had been disposed of by the arbitral tribunal'. Tekst tussen haken toegevoegd.

Voor alle overige gronden tot vernietiging geldt (blijkens de parlementaire geschiedenis⁵⁰) – óók indien op de daarvoor geldende grond een aanvullend vonnis wordt verzocht – de termijn van art. 1064a lid 2 Rv, dus ook voor de vernietiging op grond van de schending van de opdracht op een andere grond dan het nalaten te beslissen op één of meer vorderingen of tegenvorderingen.⁵¹ Aangenomen moet worden dat – ondanks het ontbreken van een soortgelijke samenloopregel – voor verbetering hetzelfde heeft te gelden voor wat betreft de termijn voor vernietiging. De afwijkende aanvangstermijn voor vernietiging geldt aldus slechts voor die gronden waarvoor het scheidsgerecht is gevraagd een verbeterd vonnis en/of aanvullend vonnis te wijzen.

26.6 Vier aanbevelingen voor het NAI Arbitragereglement

26.6.1 Algemeen

Tot slot nog een viertal aanbevelingen voor het NAI Arbitragereglement die mogelijk het aantal kennelijke fouten, het nalaten te beslissen op vorderingen en het aantal vernietigingen kunnen terugdringen en de kwaliteit en uniformiteit van arbitrale vonnissen nog verder kunnen garanderen: (i) een checklist voor het arbitraal vonnis (ii) een checklist voor verbetering en aanvulling, (iii) een aanvullend depot bij een verzoek tot verbetering en/of aanvulling en (iv) een ‘scrutiny’- bepaling.

26.6.2 Checklist voor het arbitraal vonnis

Ten eerste beveel ik een checklist voor arbiters aan voor het opstellen van het arbitraal vonnis (vergelijkbaar aan de ICC Award Checklist⁵²). Deze lijst zou een opsomming moeten bevatten met elementen (op vorm en inhoud) waaraan het arbitraal vonnis idealiter zou moeten voldoen. Het gaat dan om elementen die de wet en/of het NAI Arbitragereglement voorschrijven (zoals de namen en woonplaatsen van partijen en arbiters, de gronden van de beslissing, de plaats van uitspraak en de datum en ondertekening van het vonnis (vgl. art. 1057 lid 4 Rv en art. 44 lid 1 NAI)),

50 G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet 2015*, MvT (1986) bij art. 1065 Rv, §III.48.3, p. 777.

51 Zie hierover ook mijn annotatie bij Rb. Amsterdam 21 december 2012, *JBPr* 2012/73.

52 Zie <https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2016/04/ICC-Award-Checklist-English.pdf>.

maar ook extra punten als: paginanummering, inhoudsopgave, aanduiding van het soort vonnis, vermelding van zaaknummer, weergave van de vorderingen van partijen, etc. Bij voorkeur zou voor de uniformiteit ook kunnen worden gewerkt met een model NAI-vonnis, dat kan worden ingevuld door het scheidsgerecht. De administrateur zal met het toezenden van het arbitrage dossier aan het scheidsgerecht⁵³ eveneens de checklist en het model NAI-vonnis moeten meesturen. Ik verwijs naar bijlage 1 bij deze bijdrage voor een voorstel voor een checklist voor arbiters voor het opstellen van een arbitraal vonnis. Ik merk hierbij uitdrukkelijk op dat deze checklist niet uitputtend en niet bindend is, aangezien de lijst ook elementen bevat die de wet en/of het NAI Arbitragereglement niet voorschrijven.

26.6.3 Checklist voor verbetering en aanvulling

Ten tweede denk ik aan een checklist voor arbiters voor verbetering en aanvulling (vergelijkbaar aan de ICC Checklist on Correction and Interpretation of Awards⁵⁴). Bij voorkeur zou voor de uniformiteit ook hier kunnen worden gewerkt met een modelbeslissing voor verbetering en aanvulling, die kan worden ingevuld door het scheidsgerecht. De administrateur zal met het toezenden van een afschrift van het verzoek tot verbetering en/of aanvulling aan het scheidsgerecht⁵⁵ eveneens de checklist en de modelbeslissing voor verbetering en aanvulling moeten meesturen. Ik verwijs naar bijlage 2 bij deze bijdrage voor een voorstel voor een checklist voor arbiters voor verbetering en aanvulling. Ook hierbij merk ik uitdrukkelijk op dat deze checklist niet uitputtend en niet bindend is, aangezien de lijst ook elementen bevat die de wet en/of het NAI Arbitragereglement niet voorschrijven. Ter toelichting wijs ik erop dat de verbetering onder het NAI Arbitragereglement wordt gedaan op een apart stuk dat geacht wordt deel uit te maken van het arbitraal vonnis (art. 47 lid 6 NAI; vgl. art. 1060 lid 6 Rv) en dat een aanvullend vonnis geldt als een arbitraal vonnis (waarop ook de bepalingen van toepassing zijn die gelden voor een arbitraal vonnis) (art. 48 lid 4 NAI; art. 1061 lid 4 Rv). Een afwijzing op een verzoek tot verbetering en/of aanvulling is geen arbitraal vonnis, maar kan mogelijk wel een kostenveroordeling bevatten. Het aanvullend depot zoals voorgesteld in §26.6.4 kan tenuitvoerleggings-

53 Art. 22 lid 1 NAI.

54 Zie cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2016/04/ICC-Checklist-on-Correction-and-Interpretation-of-Awards-ENGLISH.pdf.

55 Art. 47 lid 3 NAI en art. 48 lid 2 NAI.

problemen van deze kostenveroordeling voorkomen.⁵⁶ Strikt genomen hoeft een beslissing tot verbetering en een afwijzing op een verzoek tot verbetering en/of aanvulling niet te voldoen aan de vereisten voor een arbitraal vonnis, maar een motivering voor de verbetering of afwijzing op een verzoek tot verbetering en/of aanvulling is naar mijn mening wel wenselijk.

26.6.4 Verzoek om aanvullend depot

Mijn derde aanbeveling is dat de administrateur na ontvangst van het verzoek tot verbetering en/of aanvulling (vgl. art. 47 lid 3 NAI en art. 48 lid 2 NAI) een aanvullend depot⁵⁷ verlangt van de verzoeker(s) (overeenkomstig art. 55 NAI).⁵⁸ Een verzoek tot verbetering en/of aanvulling kan immers extra kosten met zich brengen, waaronder extra honorarium voor arbiters, administratiekosten en door de wederpartij gevorderde kosten voor juridische bijstand. Indien het scheidsgerecht overgaat tot verbetering en/of aanvulling, zullen de kosten daarvan naar mijn mening in beginsel door het scheidsgerecht moeten worden gedragen, althans moet worden aangenomen dat de kosten van de procedure tot verbetering en/of aanvulling in beginsel al liggen besloten in het (reeds toegekende) honorarium van arbiters. Het zijn immers de arbiters die de fout hebben gemaakt. Het aanvullend depot zal dan weer kunnen worden teruggestort. Bij afwijzing van het verzoek tot verbetering en/of aanvulling, zullen de kosten mijns inziens in beginsel voor rekening moeten komen van de partij die het verzoek deed (vgl. art. 57 NAI). Mogelijk kunnen dit ook door de wederpartij gevorderde kosten van juridische bijstand zijn (vgl. art. 56 NAI). Met het verlangen van een aanvullend depot bij een

56 De ICC Note on Correction and Interpretation of Arbitral Awards en ICC Checklist on Correction and Interpretation of Awards benoemen een afwijzing met een kostenveroordeling als een 'Decision and *Addendum on Costs*' (cursivering toegevoegd). Het Addendum wordt geacht deel uit te maken van het arbitraal vonnis waarvan de verbetering was verzocht. Strikt genomen is hiervoor geen grondslag in de Nederlandse wet. Daarom stel ik een aanvullend depot voor om executieproblemen van deze kostenveroordeling te voorkomen.

57 Ingevolge de ICC Note on Correction and Interpretation of Arbitral Awards kan het secretariaat het verzoek tot verbetering eerst aan de ICC Court voorleggen ter beoordeling of – op grond van de omstandigheden van het geval – een aanvullend depot nodig is: iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2014/03/Note-on-Correction-and-Interpretation-of-Arbitral-Awards-ENGLISH.pdf.

58 Als de wederpartij ook een verzoek tot verbetering en/of aanvulling doet, zal aan deze partij ook een aanvullend depot worden verzocht (vgl. art. 55 NAI).

verzoek tot verbetering en/of aanvulling kunnen partijen worden ontmoedigd om al te lichtvaardig een verzoek te doen en zullen minder problemen bestaan bij de executie van een kostenveroordeling in een beslissing tot afwijzing van het verzoek (zie ook §26.6.3).

26.6.5 Een 'scrutiny'-bepaling

Mijn vierde aanbeveling is om een 'scrutiny'-bepaling in het NAI Arbitragereglement op te nemen, vergelijkbaar aan art. 34 ICC Arbitration Rules⁵⁹ en art. 32.3 van de SIAC Rules⁶⁰, waarbij het scheidsgerecht zijn concept van het arbitraal vonnis eerst voorlegt aan de administrateur van het NAI.⁶¹ De administrateur kan dan, zo nodig, van het scheidsgerecht aanpassingen op vorm verlangen en zal vervolgens – zo nodig na aanpassing door het scheidsgerecht – het arbitraal vonnis moeten goedkeuren op vorm alvorens het scheidsgerecht het vonnis kan wijzen. Terzijde merk ik op dat de 'check' en goedkeuring mijns inziens – evenals voor het aanvullend vonnis – ook zou moeten gelden voor de beslissing tot verbetering en een afwijzing op een verzoek tot verbetering en/of aanvulling, ook al zijn dat strikt genomen geen vonnissen. De administrateur zal bij de 'check' van het vonnis eveneens de checklist voor arbiters moeten afgaan (zie bijlage 1)⁶² en zal zo onder andere ook de kennelijke fouten eruit kunnen halen (inclusief de omissies die voor verbetering vatbaar zijn zoals genoemd in art. 1060 lid 2 Rv en art. 47 lid 2 NAI⁶³), kunnen nalopen of over alle (tegen)vorderingen is beslist en ook kunnen checken of het arbitraal vonnis op elk van de (zelfstandige) onderdelen

59 Art. 34 ICC Arbitration Rules (2017): 'Before signing any award, the arbitral tribunal shall submit it in draft form to the Court. The Court may lay down modifications as to the form of the award and, without affecting the arbitral tribunal's liberty of decision, may also draw its attention to points of substance. No award shall be rendered by the arbitral tribunal until it has been approved by the Court as to its form.'

60 Art. 32.3 SIAC Rules (2016): 'Before making any Award, the Tribunal shall submit such Award in draft form to the Registrar. Unless the Registrar extends the period of time or unless otherwise agreed by the parties, the Tribunal shall submit the draft Award to the Registrar not later than 45 days from the date on which the Tribunal declares the proceedings closed. The Registrar may, as soon as practicable, suggest modifications as to the form of the Award and, without affecting the Tribunal's liberty to decide the dispute, draw the Tribunal's attention to points of substance. No Award shall be made by the Tribunal until it has been approved by the Registrar as to its form.'

61 Vgl. ook nog art. 51 CIETAC Arbitration Rules (2015).

62 De door arbiters afgevinkte checklist zou ook bij voorkeur met het verzenden van het concept van het vonnis aan de administrateur moeten worden meegezonden.

63 Zie voetnoot 3.

van (of op elk van de (zelfstandige) beslissingen in) het dictum een motivering bevat.⁶⁴ De bepaling zou als volgt kunnen luiden:

“Alvorens een vonnis te wijzen, legt het scheidsgerecht het vonnis in concept voor aan de administrateur. Deze zal, zo spoedig als mogelijk, zo nodig aanpassingen op vorm mogen verlangen. Het scheidsgerecht mag geen vonnis wijzen alvorens het is goedgekeurd op vorm door de administrateur.”

Op één wezenlijk punt verschilt mijn voorstel van art. 34 ICC Arbitration Rules en van art. 32.3 SIAC Rules. Beide artikelen bevatten ook de mogelijkheid tot het doen van suggesties op inhoud, zonder afbreuk te doen aan de beslissingsvrijheid van arbiters: ‘The Court (...) without affecting the arbitral tribunal’s liberty of decision, may also draw its attention to points of substance (...)’.⁶⁵ Voor het NAI Arbitragereglement lijkt mij dit (nog) een brug te ver en mogelijk ook niet wenselijk. Mijn voorstel is meer een vastlegging van reeds bestaande praktijk bij het NAI (i.e. de voorlegging van het concept van het arbitraal vonnis aan de administrateur), met de extra voorwaarde van goedkeuring op vorm door de administrateur alvorens het scheidsgerecht zijn vonnis kan wijzen. Zo kan de administrateur door de voorwaarde van goedkeuring van het arbitraal vonnis de aanpassingen op vorm – zo nodig – afdwingen.

26.7 Tot slot

In deze bijdrage heb ik alles over de termijnen voor verbetering en aanvulling op een rijtje gezet. Uitgangspunt voor de termijn voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling is de tussen partijen overeengekomen termijn, en bij gebreke daarvan geldt de wettelijke termijn van tot drie maanden na de dag van verzending van het vonnis (art. 1060 leden 1,

⁶⁴ Zie over aanvulling van de motivering van het arbitraal vonnis mijn bijdrage ‘Aanvulling van de motivering; het meerdere dus ook het mindere!’, in: G.J. Meijer, P. Storm & L. Timmerman (red.), *Piet Sanders: Een honderdjarige vernieuwer*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2012, p. 233-242.

⁶⁵ Dit zijn de bewoordingen uit art. 34 ICC Arbitration Rules, maar art. 32.3 SIAC Rules bevat vergelijkbare bewoordingen: zie voetnoot 60. Art. 32.3 SIAC Rules voorziet voorts slechts in het doen van *suggesties* op vorm door de administrateur (‘The Registrar may (...) suggest modifications as to the form of the Award (...)’) in plaats van daadwerkelijk aanpassingen ten aanzien de vorm eisen door de ICC Court (‘The Court may lay down modifications as to the form of the award (...)’) (art. 34 ICC Arbitration Rules). De SIAC Rules schrijven vervolgens wel voor dat de administrateur het vonnis op vorm moet goedkeuren alvorens het scheidsgerecht zijn vonnis kan wijzen.

2 en 4 Rv en art. 1061 lid 1 Rv). De overeengekomen termijn zal veelal in het tussen partijen overeengekomen arbitragereglement te vinden zijn. Bekijken wij een en ander in het licht van het NAI Arbitragereglement dan moet men erop bedacht zijn dat de termijn voor het verzoek tot verbetering en/of aanvulling onder het NAI Arbitragereglement (*twee* maanden na *dagtekening* van het vonnis: art. 47 leden 1, 2 en 4 NAI en art. 48 lid 1 NAI) (i) korter is dan de wettelijke termijn (van *drie* maanden na verzending van het vonnis), welke laatste termijn geldt als partijen geen termijn zouden zijn overeengekomen, en (ii) op een ander tijdstip aanvangt dan de wettelijke termijn, namelijk vanaf de dag van *dagtekening* van het vonnis (in plaats van de dag van *verzending*). Ik heb voorgesteld ook in het NAI Arbitragereglement de wettelijke termijn van tot drie maanden na de dag van verzending op te nemen, zodat partijen niet per abuis de kortere termijn in het NAI Arbitragereglement over het hoofd zien.

Door de jarenlange ervaring van Fredy von Hombracht-Brinkman, heeft zij zeker uit menig arbitraal vonnis de nodige kennelijke fouten en gevallen van nalaten te beslissen op vorderingen gehaald en anderszins suggesties gedaan, waardoor de verzoeken tot verbetering en/of aanvulling van het arbitraal vonnis beperkt konden blijven. Met het invoeren van de checklisten (voor het arbitraal vonnis en voor verbetering en aanvulling) zoals voorgesteld, het verzoeken om een aanvullend depot en het opnemen in het NAI Arbitragereglement van een 'scrutiny'-bepaling, verwacht ik dat het aantal kennelijke fouten en/of nalaten te beslissen op vorderingen in arbitrale vonnissen zullen verminderen en dat daarmee ook het aantal verzoeken tot verbetering en/of aanvulling, de weigeringen van een exequatur en de vorderingen tot vernietiging nog verder kunnen worden teruggedrongen. Een en ander zal eveneens nog meer de kwaliteit en uniformiteit van arbitrale vonnissen kunnen garanderen.

Bijlage 1

Checklist voor arbiters voor een arbitraal vonnis onder het NAI Arbitragereglement¹

1. Algemeen

- ☐ A. NAI-zaaknummer op het voorblad.
- ☐ B. Aanduiding van het soort vonnis² op het voorblad.
- ☐ C. Aanduiding van partijnamen met eiser(s) of verweerder(s) op het voorblad.
- ☐ D. Opsomming van de leden van het scheidsgerecht op het voorblad.
- ☐ E. Datum van het vonnis op het voorblad.
- ☐ F. Inhoudsopgave.
- ☐ G. Paginanummering.
- ☐ H. Paragraafnummering.
- ☐ I. Gedefinieerde afkortingen en consistent gebruik ervan.
- ☐ J. Vertalingen van aangehaalde citaten die zijn opgenomen in een andere taal dan de taal van de arbitrage.
- ☐ K. Opnemen welke versie van het NAI Arbitragereglement van toepassing is.

2. Identificatie van partijen, hun vertegenwoordigers en arbiter(s)

- ☐ A. Namen en adressen van partijen.³ Verduidelijking van de identiteit indien een van de partijen geen partij bij de overeenkomst is.
- ☐ B. Namen en adressen van de vertegenwoordigers van partijen.
- ☐ C. Namen en adressen van de arbiter(s).⁴

3. Arbitrageovereenkomst en rechtskeuze

- ☐ A. Citaat van de hele arbitrageovereenkomst.
- ☐ B. Opnemen van nadere overeenkomsten op de arbitrageovereenkomst.

1 Deze Checklist is geïnspireerd op de ICC Award Checklist. Met toestemming van de ICC heb ik deze bewerkte Checklist mogen opnemen. Zie de website van de ICC voor de (laatste versie van de) ICC Award Checklist: iccwbo.org/publication/icc-award-checklist-1998-2012-icc-arbitration-rules/.

2 Art. 41 NAI.

3 Art. 44 lid 1 (b) NAI.

4 Art. 44 lid 1 (a) NAI.

- ☐ C. De partijen bij de arbitrageovereenkomst.
 - ☐ D. Citaat van de rechtskeuze, indien partijen die hebben gedaan.⁵
- 4. Procedureverloop**
- ☐ A. Een kort overzicht van de procedure⁶ (zoals arbitrageaanvraag, korte antwoord, bepaling procesorde, de communicatie die is gevoerd, wisseling van memories, de zitting, etc).
 - ☐ B. De beslissingen van de administrateur (zoals bevestiging van de benoeming en, indien van toepassing, aantal arbiters, etc).
 - ☐ C. Beschrijving van de wijze van benoeming en benoeming van arbiters.⁷
 - ☐ D. De termijn waarop het vonnis zal worden gewezen, die door het scheidsgerecht aan partijen is medegedeeld conform art. 40 NAI, inclusief alle verlengingen die hebben plaatsgevonden.
 - ☐ E. De datum waarop het concept van het vonnis aan de administrateur is voorgelegd conform de 'scrutiny'-bepaling.
 - ☐ F. De datum waarop de administrateur het concept van het vonnis heeft goedgekeurd conform de 'scrutiny'-bepaling.
 - ☐ G. Als al een eerder vonnis is gewezen: een kort overzicht van de procedure vanaf het moment van wijzen van het voorafgaande vonnis en een verwijzing naar het voorgaande vonnis, hetgeen daarin was beslist en de datum van verzending daarvan aan partijen.
- 5. Bevoegdheid**
- ☐ A. Als een beroep op de onbevoegdheid van het scheidsgerecht⁸ wordt gedaan, of als een van de partijen niet verschijnt, zal het vonnis een oordeel over de bevoegdheid moeten bevatten.
- 6. Vorderingen van partijen en overwegingen van het scheidsgerecht**
- ☐ A. Een weergave van de vordering(en) en (indien van toepassing) tegenvordering(en) van partijen (citaat van het petitum van partijen), inclusief eiswijzigingen.⁹
 - ☐ B. Een weergave van de standpunten van partijen.

5 Art. 42 lid 2 NAI.

6 Art. 44 lid 1 (c) NAI.

7 Art. 13-16 NAI.

8 Art. 10 NAI.

9 Art. 44 lid 1 (d) NAI.

- ☐ C. De gronden van de beslissing¹⁰ met een motivering op elk van de (zelfstandige) onderdelen van (of op elk van de (zelfstandige) beslissingen in) het dictum en een motivering op alle essentiële stellingen.

7. Kosten

- ☐ A. Vaststelling van de arbitragekosten:¹¹
- i. administratiekosten;¹²
 - ii. honorarium en verschotten van arbiters;¹³
 - iii. wat in depot is;¹⁴
 - iv. overige kosten;¹⁵
 - v. kosten van juridische bijstand, voor zover het een eindvonnis is.¹⁶

8. Dictum van het arbitraal vonnis, plaats van arbitrage, datum en ondertekening

- ☐ A. De gehanteerde beslissingsmaatstaf:¹⁷ 'Het scheidsgerecht beslist naar de regelen des rechts' of 'Het scheidsgerecht beslist als goede personen naar billijkheid'.
- ☐ B. Een beslissing¹⁸ op alle (tegen)vordering(en) van partijen, inclusief eiswijziging(en), zoals geformuleerd door partijen in het laatste petitum en zoals die eerder in het vonnis zijn opgesomd bij de weergave van de vorderingen van partijen.
- Indien van toepassing de beslissing tot bevoegdheid of onbevoegdheid.
- Zo nodig (als het geen eindvonnis is) de mededeling dat de beslissing op de overige vorderingen wordt aangehouden tot een volgend vonnis.

10 Art. 44 lid 1 (e) NAI. Dit lijdt uitzondering indien, nadat de arbitrage aanhangig is gemaakt, de partijen schriftelijk overeen zijn gekomen dat geen gronden voor de beslissing worden gegeven (art. 44 lid 3 NAI).

11 Art. 44 lid 1 (f) NAI jo. art. 52 NAI. Indien het vonnis een uitspraak tot het treffen van een voorlopige voorziening, een gedeeltelijk eindvonnis of een tussenvonnis betreft, kunnen deze kosten worden aangehouden tot een later tijdstip in het geding (art. 44 lid 2 NAI).

12 Art. 53 NAI.

13 Art. 54 NAI.

14 Art. 55 NAI.

15 Art. 52 NAI.

16 Art. 56 NAI.

17 Art. 42 NAI.

18 Art. 44 lid 1 (g) NAI.

- ☐ C. Een veroordeling in de kosten van de arbitrage.¹⁹
- ☐ D. Een veroordeling in de kosten van juridische bijstand, voor zover het een eindvonnis is.²⁰
- ☐ E. Aan het slot van het dictum van een eindvonnis: 'Wijst af hetgeen meer of anders is gevorderd', tenzij uit de aard van het vonnis volgt dat dit onnodig is.
- ☐ F. Na het dictum: de plaats van arbitrage,²¹ de datum²² van het vonnis en de handtekening(en)²³ van arbiter(s) (zoals hieronder aangegeven):

Plaats van arbitrage: _____ (stad, land)

Datum: _____

Handtekening(en): _____
[naam van de arbiter]

19 Art. 44 lid 1 (f) NAI jo. art. 57 NAI jo. art. 54 NAI. Zie ook voetnoot 11.

20 Art. 56 NAI.

21 Art. 44 lid 1 (h) NAI.

22 Art. 44 lid 1 (i) NAI. De datum moet liggen na de datum van goedkeuring van het arbitraal vonnis door de administrateur (conform de 'scrutiny'-bepaling) en mag niet eerder zijn dan dat de laatste arbiter heeft ondertekend.

23 Art. 43 lid 2 NAI. Indien een minderheid van de arbiters weigert te ondertekenen of niet in staat is te ondertekenen (en niet verwacht kan worden dat dat beletsel binnen korte tijd zal zijn opgeheven), dan wordt daarvan door de andere arbiters in het ondertekende vonnis melding gemaakt (art. 43 lid 3 NAI).

Bijlage 2**Checklist voor arbiters voor verbetering en aanvulling¹****1. Algemeen**

- ☐ **A.** NAI-zaaknummer op het voorblad.
- ☐ **B.** Aanduiding van het soort beslissing op het voorblad:
 - i. 'Beslissing tot verbetering'.²
 - ii. 'Beslissing tot afwijzing van verzoek tot verbetering'.
 - iii. 'Aanvullend vonnis'.³
 - iv. 'Beslissing tot afwijzing van verzoek tot aanvulling'.
- ☐ **C.** Vermelding op het voorblad van het zaaknummer en de datum van het vonnis waarop het verzoek tot verbetering en/of aanvulling betrekking heeft.
- ☐ **D.** Aanduiding van partijnamen met eiser(s) of verweerder(s) op het voorblad.
- ☐ **E.** Opsomming van de leden van het scheidsgerecht op het voorblad.
- ☐ **F.** Datum van de beslissing op het voorblad.
- ☐ **G.** Inhoudsopgave (indien noodzakelijk).
- ☐ **H.** Paginanummering.
- ☐ **I.** Paragraafnummering.
- ☐ **J.** Gedefinieerde afkortingen en consistent gebruik ervan.
- ☐ **K.** Vertalingen van aangehaalde citaten die zijn opgenomen in een andere taal dan de taal van de arbitrage.
- ☐ **L.** Opnemen welke versie van het NAI Arbitragereglement van toepassing is.

1 Deze Checklist is geïnspireerd op de ICC Checklist on Correction and Interpretation of Awards. Met toestemming van de ICC heb ik deze bewerkte Checklist mogen opnemen. Zie de website van de ICC voor de (laatste versie van de) Checklist on Correction and Interpretation of Awards: <https://iccwbo.org/publication/icc-checklist-correction-interpretation-awards-1998-2012-icc-arbitration-rules/>.

2 Als er ook afwijzingen zijn tevens 'Beslissing tot afwijzing van verzoek tot verbetering'.

3 Als er ook afwijzingen zijn tevens 'Beslissing tot afwijzing van verzoek tot aanvulling'. Ingevolge art. 48 lid 4 NAI (en art. 1061 lid 4 Rv) geldt een aanvullend vonnis als een arbitraal vonnis waarop ook de bepalingen van de vijfde afdeling van het NAI Arbitragereglement ('Het vonnis') van toepassing zijn. In het navolgende wordt deze 'schakelbepaling' voor de verwijzing naar de artikelen over het vonnis niet meer apart benoemd (i.t.t. de bepaling voor verbetering, art. 47 lid 6 NAI, omdat de verbetering slechts een apart stuk is, dat geacht wordt deel uit te maken van het arbitraal vonnis).

- ☐ **M.** Check – als de plaats van arbitrage niet in Nederland is gelegen – of de toepasselijke arbitragewet verbetering en aanvulling toelaat.

2. Identificatie van partijen, hun vertegenwoordigers en arbiter(s)

- ☐ **A.** Namen en adressen van partijen.⁴
- ☐ **B.** Namen en adressen van de vertegenwoordigers van partijen.
- ☐ **C.** Namen en adressen van de arbiter(s).⁵

3. Inhoud

- ☐ **A.** Een kort overzicht van de procedure⁶ (wanneer het vonnis waarvan verbetering en/of aanvulling is verzocht is verzonden, datum van ontvangst van het verzoek tot verbetering en/of aanvulling en of het verzoek tijdig is gedaan, datum waarop het verzoek in afschrift door de administrateur aan de andere partijen en het scheidsgerecht is gezonden, etc).
- ☐ **B.** Een verwijzing naar het vonnis waarop de verbetering⁷ en/of aanvulling betrekking heeft (inclusief datum en zaaknummer).
- ☐ **C.** Een weergave van het verzoek tot verbetering en/of aanvulling van partijen.⁸
- ☐ **D.** Vermelding dat het scheidsgerecht partijen in de gelegenheid heeft gesteld zich over het verzoek tot verbetering en/of aanvulling of de ambtshalve verbetering uit te laten⁹ (en de termijn die zij daarvoor hebben gekregen).
- ☐ **E.** Een weergave van de standpunten van partijen.
- ☐ **F.** De gronden van de beslissing¹⁰ tot toe- of afwijzing van het verzoek tot verbetering en/of aanvulling, inclusief of het verzoek binnen de reikwijdte van art. 47 NAI (verbetering) of art. 48 NAI (aanvulling) valt.
- ☐ **G.** Indien een verzoek tot verbetering wordt toegewezen of een ambtshalve verbetering volgt: waaruit de verbetering bestaat en de verbetering zelf.¹¹

4 Art. 44 lid 1 (b) NAI (zie voor verbetering ook art. 47 lid 6 (a) NAI).

5 Art. 44 lid 1 (a) NAI (zie voor verbetering ook art. 47 lid 6 (a) NAI).

6 Art. 44 lid 1 (c) NAI.

7 Art. 47 lid 6 (b) NAI.

8 Vgl. art. 44 lid 1 (d) NAI.

9 Art. 47 lid 5 NAI en art. 48 lid 3 NAI.

10 Art. 44 lid 1 (e) NAI. Dit lijdt uitzondering indien, nadat de arbitrage aanhangig is gemaakt, de partijen schriftelijk overeen zijn gekomen dat geen gronden voor de beslissing worden gegeven (art. 44 lid 3 NAI).

11 Art. 47 lid 6 (c) NAI.

- ☐ **H.** Indien een verzoek tot aanvulling wordt toegewezen: een beslissing op de nagelaten vordering(en) (toe- of afwijzing in het dictum) en de gronden daarvoor.¹²
- ☐ **I.** De datum waarop het concept van de beslissing aan de administrateur is voorgelegd conform de 'scrutiny'-bepaling.
- ☐ **J.** De datum waarop de administrateur het concept van de beslissing heeft goedgekeurd conform de 'scrutiny'-bepaling.

4. Kosten

- ☐ **A.** Vaststelling van de arbitragekosten, voor zover van toepassing bij een afwijzing van het verzoek:¹³
 - i. administratiekosten;¹⁴
 - ii. honorarium en verschotten van arbiters;¹⁵
 - iii. wat in depot is;¹⁶
 - iv. overige kosten;¹⁷
 - v. kosten van juridische bijstand.¹⁸

5. Dictum van de beslissing, plaats van arbitrage, datum en ondertekening

- ☐ **A.** De gehanteerde beslissingsmaatstaf:¹⁹ 'Het scheidsgerecht beslist naar de regelen des rechts' of 'Het scheidsgerecht beslist als goede personen naar billijkheid'.
- ☐ **B.** Een beslissing²⁰ op het verzoek tot verbetering en/of aanvulling:
 - Afwijzing van het verzoek tot verbetering.
 - Toewijzing van het verzoek tot verbetering en verbetering van het vonnis zoals bovenvermeld.
 - Afwijzing van het verzoek tot aanvulling.
 - Toewijzing van het verzoek tot aanvulling, en een toe- of afwijzing op de 'nagelaten vordering'.

12 Art. 44 lid 1 (e) NAI. Dit lijdt uitzondering indien, nadat de arbitrage aanhangig is gemaakt, de partijen schriftelijk overeen zijn gekomen dat geen gronden voor de beslissing worden gegeven (art. 44 lid 3 NAI).

13 Art. 44 lid 1 (f) NAI jo. art. 52 NAI.

14 Art. 53 NAI.

15 Art. 54 NAI.

16 Art. 55 NAI.

17 Art. 52 NAI.

18 Art. 56 NAI.

19 Art. 42 NAI.

20 Art. 44 lid 1 (g) NAI.

- ☐ **C.** Een veroordeling in de kosten van de arbitrage,²¹ voor zover van toepassing bij een afwijzing.
- ☐ **D.** Een veroordeling in de kosten van juridische bijstand,²² voor zover van toepassing bij een afwijzing.
- ☐ **E.** Na het dictum: de plaats van arbitrage,²³ de datum²⁴ van de beslissing en de handtekening(en)²⁵ van arbiter(s) (zoals hieronder aangegeven):

Plaats van arbitrage: _____ (stad, land)

Datum: _____

Handtekening(en): _____
[naam van de arbiter]

21 Art. 44 lid 1 (f) NAI jo. art. 57 NAI.

22 Art. 56 NAI.

23 Art. 44 lid 1 (h) NAI.

24 Art. 44 lid 1 (i) NAI (voor verbetering art. 47 lid 6 (d) NAI, met dien verstande dat de datum van het vonnis waarop de verbetering betrekking heeft bepalend blijft). De datum moet liggen na de datum van goedkeuring door de administrateur (conform de 'scrutiny'-bepaling) van de beslissing op het verzoek tot verbetering en/of aanvulling en mag niet eerder zijn dan dat de laatste arbiter heeft ondertekend.

25 Art. 43 lid 2 NAI (en zie voor verbetering ook art. 47 lid 6 (e) NAI). Indien een minderheid van de arbiters weigert te ondertekenen of niet in staat is te ondertekenen (en niet verwacht kan worden dat dat beletsel binnen korte tijd zal zijn opgeheven), dan wordt daarvan door de andere arbiters in het ondertekende vonnis melding gemaakt (art. 43 lid 3 NAI).